

Nieuwsbrief

Jaargang 22, nummer 1, voorjaar 2008

HISTORISCHE VERENIGING CAPELLE AAN DEN IJSSEL

HVC NIEUWSBRIEF

De HVC Nieuwsbrief wordt uitgegeven door de Historische Vereniging
Capelle aan den IJssel en verschijnt vier maal per jaar.

Leden van de Historische Vereniging Capelle aan den IJssel
ontvangen de nieuwsbrief gratis.

De contributie van de vereniging bedraagt € 15,00 per jaar;
voor 65-plus leden en CJP-leden bedraagt de contributie € 9,00 per jaar.

**Redactieteam (tijdelijk): Bram van Bochove
Hans Bolkestein, Frans van Es, Ger Mulder**

Inhoud

1. Een goede start van het jaar 2008
door Anneke van den Bremen pag. 2
2. Uitnodiging ledenvergadering 26 maart 2008 pag. 3
3. Jaarverslag, HVC en het jaar 2007 pag. 4
4. Financieel jaarverslag over het jaar 2007 pag. 12
5. Arbeidsomstandigheden op de steenplaats van G.W. Lans;
een verhoor uit 1892, door Suus Boef-van der Meulen pag. 14
6. Een tolhek aan de Kerklaan, door Henk van der Marel pag. 20
7. Help mee om de geschiedenis van Capelle ook via internet
toegankelijk te maken, door Suus Boef-van der Meulen pag. 22
8. 50 jaar Algerabrug en Algerakering, door Paul Weyling pag. 24

Lijst van bestuursleden

Mevrouw A. v.d. Bremen	voorzitter	010-284 95 48
Vacature	2e voorzitter/exposities/publicaties	
J .M. van Leest	secretaris/pr	010-458 65 05
Mevrouw A. Swets	penningmeester/ledenadmin.	010-450 68 83
A. van Bochove	facilitair beheer	010-450 60 08
Vacature	collectievorming en -beheer	
Vacature	educatie/voorlichting	

*Het Historisch Museum aan de Bermweg 13, gevestigd in het Jan Anne
Beijerinckgemaal, is bereikbaar onder telefoonnummer 010 - 450 00 80
Website: www.hvc-capelle.nl E-mail: hvc-capelle@hetnet.nl
Gironummer 4395118*

Bij de omslag:

*Huizen aan de Dorpsstraat 187 - 189 met op de achtergrond de Dorpskerk.
Penseel en waterverf: G. Van Bruggen. Collectie: Gemeente Archief Rotterdam*

EEN GOEDE START VAN HET JAAR 2008

De eerste weken van het nieuwe jaar staan bij het bestuur van de HVC altijd in het teken van de komende jaarvergadering. We blikken terug, stellen het jaarverslag en de jaarcijfers op en we kijken alvast vooruit naar het huidige en daarop volgende jaar.

Het resultaat kunt u allemaal in deze Nieuwsbrief lezen. En op de jaarlijkse ledenvergadering, dit jaar is die op 26 maart a.s., legt het bestuur verantwoording af over het gevoerde beleid aan u en alle andere leden van de HVC. Daarnaast is de ledenvergadering een goed moment om met elkaar van gedachten te wisselen over lopende en toekomstige zaken. En als laatste, maar zeker niet onbelangrijk, nemen we altijd voldoende tijd voor een hapje en drankje na afloop. Ik hoop u daarom allemaal te mogen begroeten op 26 maart a.s. in het museum.

Twee belangrijke zaken wil ik hier alvast noemen.

Begin 2007 moesten we concluderen dat het ledental weer niet boven de 400 leden was gekomen. Een streefgetal dat al lang circuleerde binnen de HVC. We hebben er daarom voor het jaar 2007 min of meer een speerpunt van gemaakt met als resultaat dat het ledental per 1 januari 2008 is uitgekomen op 453 leden. Een toename van 60 leden!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!

Een ander belangrijk punt waren de financiën. In 2007 heeft het bestuur de huidige activiteiten van de HVC op een rijtje gezet en er een reële begroting bijgemaakt. De uitkomst was toch wel enigszins schokkend. Om ons werk ook in de toekomst goed te kunnen blijven doen zouden we tweemaal zoveel subsidie van de gemeente moeten ontvangen. Met goedkeuring van de ledenvergadering hebben we vervolgens een subsidieaanvraag voor 2008 ingediend bij de gemeente die 100% hoger was dan de jaren ervoor. En we hebben gesprekken gevoerd met de wethouder en ambtenaren.

Eind 2007 heeft de gemeenteraad van Capelle aan den IJssel ingestemd met de gevraagde verhoging van de subsidie voor de HVC. Wij zijn daar uiteraard zeer blij mee.

Al met al dus een goede start van het jaar 2008.

De politiek en de burgers van Capelle erkennen en waarderen het werk van de HVC. Daarvoor zijn we hen zeer erkentelijk.

We zullen die **waardering** in de toekomst moeten blijven verdienen. We hebben verwachtingen gewekt en afspraken gemaakt. Het is aan ons allen om deze na te komen.

Met 453 leden en meer dan 50 actieve vrijwilligers, die allemaal een groot hart hebben voor het cultureel erfgoed in Capelle, heb ik daar alle vertrouwen in.

*Anneke van den Bremen
Voorzitter*

UITNODIGING LEDENVERGADERING WOENSDAG 26 MAART 2008

Geacht HVC lid,

Hierbij nodigen wij u uit voor het bijwonen van de Algemene Ledenvergadering op woensdag 26 maart 2008 in het Historisch Museum, Bermweg 13. Aanvang 19.30 uur. Het Museum is om 19.00 uur open.

Agenda

1 Opening door de voorzitter

2 Mededelingen

Berichten van verhindering.

Verdere mededelingen.

3 Notulen Algemene Ledenvergadering d.d. 28 maart 2007

Deze notulen zijn reeds gepubliceerd in de HVC Nieuwsbrief zomer 2007, pagina 62. Er is een beperkt aantal exemplaren ter vergadering beschikbaar.

4 De HVC en het jaar 2007

Zie deze HVC Nieuwsbrief pagina 4.

5 Financieel verslag 2007 / begroting 2009

Zie deze HVC Nieuwsbrief pagina 12.

**6 Verslag kascontrolecommissie 2007
en benoeming kascontrolecommissie 2008**

7 Bestuursverkiezing

Bestuursleden hebben een zittingsperiode van drie jaar. Op basis van het rooster is aftredend en herkiesbaar mevrouw Anneke van den Bremen (voorzitter). Tegenkandidaten worden verzocht zich voor aanvang van de vergadering bij de secretaris te melden.

Binnen het bestuur zijn er momenteel drie vacatures.

Bestuurslid Collectievorming en -beheer: wegens het overlijden van bestuurslid Mieke Aarnoutse, 6 februari 2007.

Bestuurslid Expositie/Publicaties: reeds bestaande vacature.

Bestuurslid Educatie/Voorlichting: reeds bestaande vacature.

Bent u geïnteresseerd in één van deze vacatures dan kunt u contact opnemen met de voorzitter.

8 Suus Boef geeft een toelichting op de oproep in deze nieuwsbrief voor het ontsluiten van Capelse notariële akten.

9 Rondvraag

PAUZE

10. John Tammel, secretaris van de stichting Beijerinckgemaal, geeft een toelichting over de restauratie van het Jan Anne Beijerinckgemaal.

11. Sluiting

Na afloop is er alle gelegenheid om onder het genot van een hapje en een drankje meer informatie te verkrijgen en/of ideeën uit te wisselen.

De voorzitter:
Anneke van den Bremen

de secretaris
Joost van Leest

HVC EN HET JAAR 2007

Bestuur

Het bestuur van de Historische Vereniging Capelle aan den IJssel heeft in 2007 een wijziging ondergaan in de personele bezetting.

Vanwege het overlijden van *Mieke Aarnoutse* op 6 februari 2007 is een vacature ontstaan bij Collectievorming/-beheer. In de vergadering van woensdag 28 maart 2007 zijn de volgens het rooster aftredende bestuursleden *Bram van Bochove* en *Joost van Leest* direct herkozen voor een periode van 3 jaar. *Paul Weyling* heeft aangegeven zijn bestuurslidmaatschap per direct te beëindigen, evenals het redacteurschap van de HVC Nieuwsbrief.

De samenstelling van het bestuur per 31 december 2007:

<i>Anneke van den Bremen</i>	Voorzitter/Algemene Zaken
<i>Joost van Leest</i>	Secretaris/PR
<i>Anna Swets</i>	Financiën/Ledenadministratie
<i>Vacature</i>	Exposities/Publicaties
<i>Vacature</i>	Collectievorming/-beheer
<i>Bram van Bochove</i>	Facilitair beheer
<i>Vacature</i>	Educatie/Voorlichting

Het bestuur heeft in 2007 maandelijks vergaderd.

Leden en vrijwilligers

Eind 2007 waren er in totaal 453 leden. Vergeleken met de stand per 31 december 2006 zijn er 60 nieuwe leden bijgekomen. Voorwaar een goed resultaat.

Wat vrijwilligers betreft waren er 55 personen beschikbaar die zich volledig voor de HVC ingezet hebben. Op 26 september 2007 heeft het bestuur hen als dank een excursiedag aangeboden, waarbij een bezoek werd gebracht aan de Oosterscheldekering.

Gedurende het jaar zijn er bijscholingcursussen georganiseerd, cursussen gegeven door het Erfgoedhuis Zuid-Holland en een interne scholing aan de medewerkers van de Regentenkamer. Tevens heeft een informatie-avond plaatsgevonden voor de suppoosten van het Historisch Museum in verband met de nieuwe expositie "Modern Capelle".

Capelle aan het Spoor

**E
X
P
O
S
I
T
I
E**

Capels Historisch Museum

Bermweg 13 • Capelle aan den IJssel • 010 - 450 00 80

3 juni 2006 t/m 26 mei 2007 • iedere zaterdagmiddag geopend van 13.00 tot 16.00 uur

8 september 2007 t/m 16 augustus 2008

Expositie: Van dijkdorp tot woonstad

MODERN CAPELLE

Ben eeuw woning- en stedenbouw

Historisch Museum
Bermweg 13
4206 LA Capelle aan den IJssel
Gratis toegang
Elke zaterdag van 13.00 tot 16.00 uur

Exposities

Historisch Museum Capelle aan het Spoor

In het Historisch Museum aan de Bermweg 13 kwam op 18 augustus 2007 een einde aan een zeer succesvolle expositie. De feestelijke afsluiting werd bijgewoond door vele HVC vrijwilligers, waaronder de samenstellers, de beeldbankgroep en vele bruikleengevers.

In de geschiedenis van de HVC is “Capelle aan het Spoor” één van de grotere trekpleisters geweest met in totaal 1696 bezoekers.

Modern Capelle

Op 7 september 2007 is de expositie geopend door de burgemeester van Capelle aan den IJssel mevrouw Joke van Doorne door middel van het metselen van de “eerste steen” in het bijzijn van vele genodigden. Voor het publiek was de eerste openingsdag op 8 september 2007 tegelijk met de Open Monumentendag 2007. Voor het welslagen en de inrichting van de expositie hebben velen hun steentje bijgedragen, met name, zonder anderen niet te vergeten, hebben *Koos Bouman, Cees Brandwijk, Marvin Clazing, Kees Grandia, Arie Heuvelman, Ton van Mourik, Tom Mulder, Irja Verweijen-Steenart, Arie Vliegenthart, Andries van Wijngaarden en Cees van Yperen* extra inspanning hiervoor verricht.

Het totaal aantal bezoekers in het Historisch Museum bedroeg 1328.

De openingstijd van het Historisch Museum was elke zaterdag van 13.00-16.00 uur, uitgezonderd de periode 20 augustus t/m 6 september 2007 (2 zaterdagen), dit in verband met de wisseling van de exposities. Extra openingstijd was er op de Open Monumentendag van 10.00-16.00 uur. Tijdens de openingstijd waren er steeds 2 vrijwilligers van de HVC aanwezig.

Het team van vrijwilligers bestond in 2007 uit: *Diana Al, Bram van Bochove, Hans Bolkestein, Koos Bouman, Anneke van den Bremen, Alie Buijs, Jaap de Gier, Nico Giltay, Liesbeth Koster, Maaïke van Lienden, Els Lipjes, Henk van der Marel, Tom Mulder, Arie Nobel, Corry Soek, Anna Swets, Corry Vermaat en Paul Weyling.*

Dief- en duifhuisje

In 2007 is er wederom geen expositie ingericht, omdat het Dief- en duifhuisje door bouwwerkzaamheden direct ernaast en in de omgeving niet voor belangstellenden toegankelijk was.

Oude begraafplaats, Nijverheidstraat

Op zaterdag 28 april 2007 vond de opening plaats van de nieuwe ontvangstruimte. De officiële opening werd verricht door Hans Jacobs, wethouder van o.a. Kunst, Cultuur en Monumentenbeleid en mr. Simon de Stigter, voorzitter van de Van Cappellenstichting.

Tegelijk met de opening werden twee exposities geopend, één door leden van de

De aula van de begraafplaats aan de Nijverheidstraat vlak voor de opening.

Foto : Kees Grandia

*Minister-president J.P. Balkenende zet zijn naam in het gastenboek.
Foto : Kees Grandia.*

Kunstkring Capelle ingericht en één ingericht door de HVC, waarbij de historie van de begraafplaats en het begraven in Capelle, inclusief aandacht voor oorlogsgraven en het oorlogsmonument, getoond wordt. Met name *Anneke van den Bremen*, *Simon Paul* en *Paul Weyling* hebben hieraan namens de HVC hun steentje bijgedragen.

Regentenkamer

Na jaren van voorbereiding en de daaropvolgende schitterende restauratie is het Van Cappellenhuis, de voormalige Van Cappellenstichting, op zaterdag 8 september 2007 officieel en feestelijk geopend door Minister President J.P. Balkenende. Samen met zijn vrouw en dochter werd ook de Regentenkamer bezocht. In de Regentenkamer werd de rondleiding uitgevoerd door een aantal vrijwilligers van de HVC. Na die tijd werden de honderden genodigden door het hele team van rondleid(st)ers in de Regentenkamer ontvangen, alsmede in de prachtig gerestaureerde en authentiek ingerichte ruimtes. Men was zeer verrast en uitte dit door lovende reacties. Aan de inrichting en restauratie hebben vrijwilligers van de HVC samengewerkt. Het zeer nauwkeurige, tijdrovende restauratiewerk van de kostbare gordijnen en het tafelkleed heeft geleid tot een prachtig resultaat. Het team bestond uit: *Aartje Bernhart*, *Lia van Bochove*, *Anneke van den Bremen*, *Alie Buijs*, *Miep Hordijk*, *Arie Heuvelman*, *José Klaassen*, *Willem Klaassen*, *Joost van Leest*, *Tom Mulder*, *Ev.A. Obbes*, *Tineke Slijp*, *Anna Swets*, *Beatrice Verhoeven*, *Marijke van Vliet*, *Riet Vuik*, *Henny Weggeman*, *Miep v.d. Wijngaard* en *Cees van Yperen*.

Op 15 september 2007 was de Regentenkamer voor het eerst geopend voor het publiek. De rondleidingen in de Regentenkamer vinden iedere 1^e zaterdag van de maand van 13.00 tot 16.00 uur plaats. Het totaal aantal bezoekers was in het korte tijdsbestek tot eind december ± 500 personen.

Open Monumentendag 2007

Op 8 september 2007 vond de 21^e editie van de Open Monumentendag in Capelle aan den IJssel plaats. Het landelijke thema was “Moderne Monumenten”, waar door middel van een eigen invulling de expositie in het Historisch Museum “Modern Capelle” op inhaakte. Verder waren de machiniekamer van het Jan Anne Beijerinckgemaal, de Oude Begraafplaats Nijverheidstraat, het Dief- en duifhuisje, het Slotpark, het Van Cappellenhuis en de Dorpskerk ter bezichtiging in de route opgenomen. **Tevens** kon een rondvaart worden gemaakt op de Hollandsche IJssel met traditionele en historische zeilschepen. Tegelijkertijd werd ook de Kunst- en Cultuurmarkt georganiseerd. Het totaal aantal bezoekers tijdens de Open Monumentendag bedroeg 1625.

Beeldbank

In 2007 is de groep van vrijwilligers met enthousiasme verder gegaan met het beschrijven en scannen van beeldmateriaal, vooralsnog foto's, die op internet gezocht en bekeken kunnen worden. De Beeldbank is een samenwerkingsproject met het Gemeente-Archief Rotterdam en de gemeente Capelle aan den IJssel, waarbij de HVC een voortrekkersrol vervult voor het GAR. Inmiddels zijn er eind 2007 reeds 900 foto's op internet te bekijken.

Ook in samenwerking met het GAR, vanwege het 150-jarig bestaan, is op 19 april 2007 “Regio in Beeld - Capelle aan den IJssel” geopend in de bibliotheek aan het Stadsplein. Hierop werden op borden meer dan 30 foto's gepresenteerd van 1905 tot heden.

Op 13 oktober 2007 heeft de Beeldbank deelgenomen aan de landelijke archievendag door middel van een stand bij het GAR te Rotterdam.

Naast bovenstaande werkzaamheden hield de Beeldbank zich bezig met het maken van een diapresentatie ten behoeve van de in 2007 geopende Regentenkamer, het bewerken en afdrukken van foto's voor de expositie “Modern Capelle” enz.

De Beeldbankgroep bestaat uit: *Bram van Bochove, Bert Bunt, Eeuwoud Geneugelijk, Arie de Graaff, Cees Hartmans, Hans Heere, Mariëlle Post en Arie Vliegthart.*

Educatie voor scholen

In 2007 is de HVC voort gegaan de educatie wat meer gestalte te geven, dit in het kader van de Cultuurwijzer, een samenwerkingsproject tussen alle basisscholen en de kunst- en cultuurinstellingen in Capelle aan den IJssel. In de maanden maart en april zijn 6 groepen met in totaal 116 leerlingen in het Historisch Museum op bezoek geweest en hebben kennis genomen van het ontstaan van veen, dijken, windmolens, gemalen in Capelle en omgeving door middel van het project “Waterpas”.

In de maanden oktober en november 2007 hebben we 5 groepen met in totaal 99 leerlingen op bezoek gehad voor het project “Hoogwater”, een nieuw project,

bestemd voor groep 6.

Op 29, 30 en 31 oktober 2007 is in Capelle aan den IJssel de Cultuurshock gehouden. Tijdens workshops kwamen middelbare scholieren in aanraking met allerlei culturele aspecten van de Capelse samenleving. De HVC verzorgde een workshop over toekomstige monumenten met een link naar de expositie "Modern Capelle". In totaal deden 350 leerlingen hieraan mee, variërend van leerlingen uit het praktijkonderwijs tot leerlingen van VWO Anders. De waardering door de leiding van de groepen voor de projecten is bijzonder goed te noemen.

Aan de Werkgroep Educatie nemen de navolgende vrijwilligers deel:

Anneke van den Bremen, Wim van den Bremen, Aart-Jan Damsteeg, Tom Mulder, Arie Nobel, Cees Hartmans, Eeuwoud Geneugelijk, Gert Groenendijk, Joost van Leest, Anneke Specht, Irja Verweijen-Steenart, Cees van Yperen en een stagiaire 3 VMBO in het kader van de maatschappelijke stage.

Depot

In 2007 is een aanvang genomen met het inventariseren en catalogiseren van de collectie. Voor deze klus is *Aartje Bernhart* bereid gevonden als vast aanspreekpunt te fungeren en verantwoordelijk te zijn voor een correcte uitvoering. *Cees van Gelder* heeft zich als deskundige aangeboden om Aartje zo nu en dan te ondersteunen en in raad en daad bij te staan.

Klussenteam

In 2007 is het klussenteam actief geweest. Men zorgt voor het netjes houden van het groen op en rond het museumplein en voor klussen zoals het weer in orde maken van oude voorwerpen, kleine restauraties etc. Verder heeft men meegelopen aan de expositie "Modern Capelle", diverse werkzaamheden ten behoeve van de Regentenkamer en de educatieve projecten van de HVC. Het team bestaat uit *Arie Heuvelman, Tom Mulder en Cees van Yperen* en is elke maandagmiddag aan de slag.

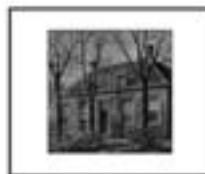
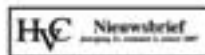
Oral History

In 2007 is een nieuwe projectgroep van start gegaan onder de naam Oral History of in het Nederlands 'Gesproken Historie'. Zoals de naam al aangeeft wordt hiermee de geschiedenis van Capelle aan den IJssel vastgelegd door middel van interviews met personen die een stuk van de geschiedenis kunnen vertellen. De medewerking aan het expositieboekje "Modern Capelle" voor wat betreft de interviews bij de diverse woningtypen, is een eerste voorbeeld van bekwaamheid. De interviews worden digitaal vastgelegd door: *Lia van Bochove, Wim van den Bremen, Adri de Jonge-Koolmees en Wil van Kooij-Seinstra.*

Publicaties Uitgaven

Nieuwsbrief

In 2007 zijn 4 nieuwsbrieven (kwartaal) uitgekomen onder de redactie van *Paul Weyling* (1^e kwartaal) en *Bram van Bochove* (overige 3 kwartalen). Behalve zaken die de vereniging betroffen bestaat de inhoud

vooral uit historische verhalen die op de Capelse geschiedenis betrekking hebben.

Boerenerfgoed van Capelle aan den IJssel

Na jaren van intensieve voorbereiding vond op 2 november 2007 de officiële presentatie plaats in het Scoutcentrum aan de 's-Gravenweg 101 van het 'Boerenerfgoed van Capelle aan den IJssel', uitgegeven door de HVC in samenwerking met AVW Vakpers BV en met steun van de Van Cappellenstichting en de Rabobank. De samenstellers van het boek zijn: *Hans Bolkestein, Pieter Breedijk, Frans van Es, Henk Nijman en Paul Weyling.*

Op zaterdag 3 november 2007 hebben bijna alle voor-intekenaars de gelegenheid gehad om onder het genot van een kopje koffie, het boek aan te schaffen en het voor de 1^e keer in te zien. Met behulp van veel vrijwilligers is dit een geslaagde dag te noemen, zeker vanwege de uitstekende organisatie door *Annelies van Es.*

PR

Er is een begin gemaakt met gerichte activiteiten voor de promotie van de HVC. Er heeft in de loop van het jaar een aantal interviews plaatsgevonden o.a. voor de Vrijwilligerskrant, de WOP-kranten, Radio Capelle en diverse bladen. Voor het eerst is een officiële folder van de HVC verschenen, tegelijk met de opening van "Modern Capelle", en deze wordt ingezet en verspreid op alle openbare punten in Capelle aan den IJssel. Tevens is er goed gebruik van gemaakt bij alle markten waaraan we hebben deelgenomen.

Andere doorlopende activiteiten in 2007 zijn geweest:

Deelname HVC aan:

- Monumentencommissie Capelle aan den IJssel (*Paul Weyling*)
- Programmaraad Radio Capelle (*Kees van Beusekom, Anna Swets*)
- Klankbordgroep Middelwatering West/IVECterrein (*Anna Swets*)
- Cultureel Netwerk Capelle aan den IJssel (*Anneke van den Bremen, Joost van Leest*)
- Deelnemersraad Stichting Cultuur en Evenementen Capelle (SCEC) (*Anneke van den Bremen*)
- Cultuurwijzer (*Anneke van den Bremen, Joost van Leest*)
- Rubriek Capelse Histories in Maasstad/IJsselpost (*Wim van den Bremen*)
- Overleg met de Stichting Beijerinckgemaal (*Anna Swets, Anneke van den Bremen, Bram van Bochove, Joost van Leest*)

Overige activiteiten

Januari

- Nieuwjaarsreceptie HVC in het Historisch Museum

Maart

- Algemene Ledenvergadering HVC
Rondleiding “Capelle aan het Spoor”
voor de Gereformeerde Kerk (vrijgemaakt)

Juni

- Voordracht bij “Anders Ouder Worden” in de Ontmoetingskerk in Schollevaar
- Bijwonen overdracht archief Capelle aan den IJssel aan het GAR

Augustus

- Deelname met een stand op de Schenkelmarkt voor promotie “het Boerenerfgoed” en HVC

September

- Opening expositie “Modern Capelle” door burgemeester Joke van Doorne
- Deelname met een stand op de Cultuurmarkt voor promotie van de HVC en “het Boerenerfgoed”
- Voorlichting bij “Anders Ouder Worden” in de bibliotheek in Schollevaar
- Deelname met een stand op de seniorenbeurs in de bibliotheek/Isala theater voor promotie HVC en “het Boerenerfgoed”

Oktober

- Ontvangst Rotaryclub met een rondleiding over de expositie “Modern Capelle”
- Presentatie monumenten fietsroute in het Historisch Museum door de gemeente
- Presentatie expositieboekje “Modern Capelle” en bijbehorende fietsroute door HVC

November

- Bijwonen 1e lustrum Kunstkring Capelle
- Ontvangst en rondleiding Jan Keurgroep expositie “Modern Capelle”

December

- Deelname met een stand op de kerstfair in de tuin van het Van Cappellenhuis, ter promotie van de HVC en “het Boerenerfgoed”
- Verzorgen rondleidingen in de Regentenkamer tijdens de kerstfair

Financieel verslag over het jaar 2007

Balans per 31.12.2007

Bezittingen	2006	2007	Schulden	2006	2007
			Eigen vermogen	10674,13	11014,17
			Res. publicaties	7350,96	7350,96
Kas	47,73	67,41	Res. exposities	3000,00	3000,00
ABN-bank	7573,08	7573,08	Res. ond/inr.musea	2500,00	2500,00
Girorekening	3183,39	6211,28	Res.collectiebeheer	1000,00	1000,00
Girorenterek.	17192,34	42630,77	Res. computer/soft.	1000,00	1000,00
Voorr.boeken	358,75	2439,30	Res. educatie	2470,00	33247,00
Kruisposten	139,80	190,29	Res.energie VS	500,00	
Totaal	28495,09	59112,13	Totaal	28495,09	59112,13

Resultatenrekening per 31.12.2007

Uitgaven		Inkomsten	
Onkosten museum	4086,65	Subsidie gemeente	10850,00
Huur	3650,00	Verkoop voorwerpen	82,00
Telefoon/internet	688,76	Educatie inkomsten	1100,00
Gas/elektra/water	4257,62	Stimuleringsbijdr.vrijw.	1966,25
Verzekering	480,09	Verg. Monumentendag	1347,17
Alarm	791,17	Projectsubsidie gemeente	16816,10
Nieuwsbrieven	2402,77	Bijdr. Van Cappellen St.	15000,00
Collectievorming/ beheer	69,40	Giften	505,14
Oral history	660,55	Ontvangen rente	438,43
Collectie digitaal ontsl.	322,37	Contributie	5155,00
Educatie	603,00	Overige inkomsten	450,00
Exposities	3566,66	Subtotaal	53710,09
Waardering vrijwilligers	1885,64		
Scholing vrijwilligers	300,00	Bijdr. Rabobank/VCS	6000,00
PR	1163,77	Verkoop boeken	15366,46
Overige organisatiekosten	1350,26	Publicatie inkomsten	989,56
Onk. Monumentendag	1347,17	Meer boekenvoorraad	2080,55
Reserveringen	30277,00		
Subtotaal	57902,88		
Inkoop boeken	19235,28		
Publicatiekosten	668,46		
Positief saldo	340,04		
Totaal	78146,66	Totaal	78146,66

Toelichting bij de balans:

- De gereserveerde energiekosten van € 500,00 zijn gebruikt.
- De € 15777,00 projectsubsidie van de gemeente en de bijdrage van de Van Cappellestichting van € 15000,00 bestemd voor de inrichting van de educatieruimte zijn aan de reservering educatie toegevoegd.
- Bij de kruisposten staan de reeds betaalde posten voor 2008 en nog te betalen posten van 2007 vermeld.

Toelichting bij de resultatenrekening:

- Bij de subtotaal zijn de bedragen vermeld welke behoren bij de prestatieafspraken met de gemeente voor het verkrijgen van de jaarlijkse subsidie. Hieruit blijkt dat de toegezegde verhoging in 2008 nodig is om al onze taken uit te voeren.

Begroting voor 2009

Inkomsten	2008	2009	Uitgaven	2008	2009
Subs. Gemeente	21050	21490	Instandhouding musea		14700
Contributie	5000	5100	Huur	4000	
Gem. stim.vrijw.	2500	2500	Onderh./inr musea	1500	
Educatie	1000	1000	Gas/elektra	5000	
Giften	1000	560	Verzekering	1200	
Rente		200	Alarm/telefoon	2000	
Monumentendag	2300	2300	Dief- en duifhuis	100	
Overige inkomsten		500	Nieuwsbrieven	3000	3000
Subtotaal	32850	33650	Collectievorming en beheer	1000	1000
Sponsors	4650		Collectie digitaal ontsl.	1000	1000
Onttrekking eigen vermogen	7000		Educatie	1000	1000
Rente	200		Lezingen	250	250
Boekverkoop	450	450	Exposities	4000	4000
			Open Monumentendag	2300	2300
			Organisatie HVC		6150
			Scholing vrijwilligers	1000	
			Waardering vrijw.	2500	
			PR / Overige organisatiekosten	3000	
			Onvoorzien		250
			Subtotaal	32850	33650
			Inkoop boeken	300	300
			Boerderijenboek	12000	
			Publicatiekosten		150
Totaal	45150	34100	Totaal	45150	34100

ARBEIDSSOMSTANDIGHEDEN OP DE STEENPLAATS VAN G.W. LANS; EEN VERHOOR UIT 1892

In het onlangs verschenen boekje “Hein en Jonna van de steenplaats”, door Elly van Gelderen-Kasbergen, worden de erbarmelijke omstandigheden geschetst, die rond 1900 op de steenplaatsen langs de Hollandsche IJssel heersten. De schrijfster baseert zich voor een belangrijk deel op verhalen van mensen die het hebben meegemaakt, of er van hun ouders over hoorden. Dat die verhalen aardig kloppen blijkt uit getuigenverhoren uit 1892, afgelegd voor een parlementaire onderzoekscommissie.

Het onderzoek

De door het parlement in 1890 ingestelde Staatscommissie die de arbeidsomstandigheden in de fabrieken moest onderzoeken nam haar taak serieus op. Weliswaar was sinds 1874 het Kinderwetje van Van Houten van kracht, dat een arbeidsverbod voor kinderen onder 12 jaar instelde, maar de signalen dat de naleving te wensen overliet waren talrijk. Bovendien was er een brede bezorgdheid over de slechte arbeidsomstandigheden op veel plaatsen.

Het onderzoek werd uitgevoerd door commissies van vijf, onder voorzitterschap van een Tweede-Kamerlid. De verhoren van de werkgever en van een of meer van zijn werknemers werden letterlijk gepubliceerd. Er blijkt uit, dat de betrokkenen stevig aan de tand werden gevoeld. De ondervraging werd tevoren aangekondigd en men kon zich met klachten tot de commissie wenden.

In de gemeente Capelle aan den IJssel werden in 1892 twee bedrijven onder de loep genomen: de steenplaats De Oude Plaats van G.W. Lans, en de glasfabriek van B. Mijnlieff in Kralingse Veer. Behalve de beide directeuren werden drie arbeidsters van Lans en een opzichter van Mijnlieff ondervraagd. Een kopie van de verhoren is bij de Historische Vereniging in te zien¹ Hieronder geven wij een samenvatting van het verhoor van Lans en zijn arbeidsters, waarbij enkele typerende uitspraken cursief zijn weergegeven.

De steenplaats

Gijsbertus Willem Lans (60 jaar) wordt aangeduid als steenfabrikant en reder, maar uitsluitend in zijn eerste functie ondervraagd. Hij deelt mee dat bij hem op de ene fabriek 50 mensen in dienst zijn, op de andere 30, en in beide ongeveer

*Het gezin Lans-Jongebreur,
ca. 1855. V.l.n.r.: Gijsbertus
Willem, Mathilda Jacoba,
vader Willem Otto Arie,
Neeltje Maria, moeder
Adriana Maria, Pieter
Cente en Leendert Jan.
Foto beschikbaar gesteld
door Sjon Lans.*

de helft vrouwen en meisjesⁱⁱ. Allereerst wordt hij ondervraagd over de arbeid van getrouwde vrouwen.

L.: *“De gewoonte is dat uit elk gezin één of meer vrouwen op de fabriek werken om de stenen op haag, tas of in het schip te zetten. Ook kruiwerk wordt door vrouwen verricht. Zijn er nu meer dochters in een gezin, dan werken er soms wel twee of drie. Er zijn ook gezinnen zonder kruisters, maar dat doen wij liever niet, omdat wij de vrouwen niet missen kunnen.”*

Vraag: “Dus wanneer een man zich aan komt melden om werk en hij is getrouwd en heeft kinderen, dan zegt gij: ik wil u wel aannemen, mits gij uwe vrouw medebrengt, anders kan ik u niet gebruiken?”

L.: *“Zo is het”.*

Vervolgens legt L. uit, dat het werk voor vrouwen niet zo zwaar is: ze gaan onder het werk vele malen naar huis, ze werken niet elke dag, en in de winter helemaal niet. Hun gezondheid lijdt er niet onder. Bovendien is er 's zomers veel meer werk dan 's winters, en als hij alleen mannen aannam, zouden die in de winter zonder werk zitten. Wel beseft L. dat de vrouwen het werk uitsluitend doen omdat de enige manier om een *“tamelijk goed bestaan”* te kunnen hebben is als het hele gezin op de fabriek werkt. Als hij voor een getrouwde vrouw een meisje zou kunnen krijgen *“dan laten wij gaarne de getrouwde vrouwen vrij. Als de vrouwen ouder worden, krijgen zij lichter werk, en als een vrouw een dochter heeft, die het werk wil en kan doen, dan wordt de vervanging in de regel toegestaan.(...) Het is een verdrietig werk met die getrouwde vrouwen. Wij werken van 's morgens 5 tot 's avonds half 8, dat is 14 1/2 uur, maar er gaat zoveel schaftijd aan kwartieren en halfuren af, dat er niet langer werkelijk gearbeid wordt dan 11 uren. Elk ogenblik moet zo'n getrouwde vrouw naar haar trouwens in de onmiddellijke nabijheid gelegen woning.”*

L. waarschuwt dat de tijden moeilijk zijn: de concurrentie met de *“inferieure maar goedkope Belgische steen”* heeft al voor 10% van de steenplaatsen het

einde betekend. Dat zou ook hier kunnen gebeuren, als de regering de ijsselsteentjes niet voor de rijkswerken gaat gebruiken. Waarom hij dan in vroeger tijden geen verbeteringen in de arbeidsomstandigheden heeft aangebracht?

L.: *“De tijden zijn voor de fabrieken van ijsselsteen nooit zo bijzonder gunstig geweest als de mensen wel denken. (...) Wanneer wij aan mannen arbeid opdragen, welke gewoonlijk door vrouwen verricht wordt, dan willen de mannen niet meer werk leveren dan de vrouwen gewoon zijn.”*

Gezicht op de Dorpsstraat. Links de woning van steenbakker Lans en de naastgelegen steenplaats “De Oude Plaats”. Op de achtergrond korenmolen “De Hoop”.

Met de werkloosheid in Capelle valt het volgens L. nogal mee, maar “in het najaar zal het echter nu vermoedelijk voor het eerst tot werkloosheid komen, omdat de grote scheepmakerijen, die het vreselijk druk gehad hebben, wanneer de vrachten niet verbeteren, dan geen werk meer zullen hebben.”

Overwerk vindt bij hem niet plaats, nachtwerk alleen als er regen dreigt, om de stenen af te dekken. Dan moeten de vrouwen wel helpen, hoewel hij weet dat de wet het niet toestaat. In een kwartier moeten 1300 à 1400 matten gekeerd worden. Zondagswerk is er alleen voor 2 stokers bij de oven, die 24 uur in dienst zijn.

Lans geeft een overzicht van de betaalde lonen in 1891 aan de 13 met name genoemde gezinnen; ze variëren van 373 tot 1047 gulden. Bij 3 gezinnen is een weduwe hoofd van het gezin. De woningen staan bij de fabriek en kosten 5 ct. per week, met geheel of gedeeltelijk vrij brandstof. Als een gezin geen kruister levert betaalt het f 1 uur.

Tijdens L.'s leven is er, dank zij “*machinerieën*” veel verbeterd, vertelt hij. Vroeger werkte men van 's morgens half 4 tot 's avonds 9 uur, de kleine kinderen moesten meewerken, de lonen waren lager, en de prijzen waren dezelfde. Het schoolbezoek is verbeterd: de meeste kinderen gaan tot hun 10^e naar school, sommigen zelfs tot hun 12^e. Een kind van minvermogende ouders dat trouw naar school gaat hoeft geen schoolgeld te betalen. De meeste werklieden zijn in een “*bus*” voor geneeskundige hulp verzekerd, en zo niet, dan komt de dokter toch. Bijna allen zijn in een begrafenisfonds. Wie ziek is kan bij L. halen wat hij nodig heeft. Oudere werklieden krijgen lichter werk en minder loon: “*een oude werkmán kan zich voor zeer weinig bij kinderen of anderen in de kost kopen*”. Voor onderbazen, machinisten en kapiteins is er een pensioenregeling; minder ontwikkelden zouden het gespaarde geld voortijdig opmaken.

Vraag: “Hebt gij geen last gehad van opstootjes of dreigementen tot werkstaking?”

Ondanks sluiting van de meeste stelplaatsen langs de Hollandsche IJssel (± 1910) wisten de rietmattenfabrieken vooralsnog te overleven door de komst van de platglastuinbouw. Dit is een foto van de rietmattenfabriek van Van Riemsdijk.

Foto : Collectie Th. Oudshoorn.

L.: *“Nee, werkstaking heb ik nooit gehad; maar het gebeurt wel, dat jonge gasten wat rumoerig zijn en weggaan, omdat zij kennissen spreken, die op de scheepswerf werken, waar veel meer verdiend wordt. Veelal komen de weglopers weer terug, maar als ik ze enigszins missen kan, neem ik ze niet meer aan; zij blijven dan bij mij in een slecht blaadje”*.

En passant verklaart L. zich voorstander van een door de staat bepaald systeem, waarbij een wegloper niet alleen geen werk krijgt bij een andere steenbakker, maar ook niet bij een ander bedrijf. Hij deelt ook mee, dat hij een tegenstander is van verhoging van de schoolleeftijd tot meer dan het 13^e jaar: *“Het is nu eenmaal zo: wij hebben werklieden nodig in de maatschappij voor dom werk, en als men de mensen te ontwikkeld maakt voor het werk, dat zij te doen hebben, dan worden ze ontevreden. Ik zou gaarne iedereen zo ontwikkeld mogelijk willen zien, maar dat gaat nu eenmaal niet.(...) Verhoging van loon maakt de werkmán niet altijd beter en tevredener, de lonen regelen zich van zelf. Gedurende mijn leven zijn ze zeer gestegen, maar als de werkmán niet ontwikkeld genoeg is om van het meerdere, dat hij verdient, te kunnen genieten, verbrast en verknoeit hij dat.”*

Eerder waren de arbeidsters verhoord. De 20-jarige Jannigje Donk vertelt dat zij het hele jaar door werkt: 's zomers kruit zij ruwe stenen, 's winters gebakken stenen. Gebakken steen is makkelijker. Een vracht weegt 80 kilo, *“scheepswerk 100 kilo”*. Alleen tussen Kerstmis en 2 februari werkt zij niet. Volgens haar werken de andere werklieden ook het hele jaar door. Zij werkt van 's ochtends 5 uur tot 's avonds 8 uur, met 6 pauzes van in totaal 3 uur. Zij verdient als daggeld 5[?] ct. per uur, of als stukwerk 8 ct. per 1000 stenen. Gemiddeld verdient zij 64 ct. per dag met kruien, en nog wat met het opzetten, samen zo'n 3 gulden in de week. *“Voor het stenen dichten krijg ik vrij brand en vrij huishuur.”* Er werken 16 vrouwen, waarvan 8 getrouwd, en 4 meisjes onder de 16. In het gezin van Jannigje werken ze met zijn vijven. Hoeveel ze samen verdienen weet ze niet precies, het is *“ongeregeld”*. Het gezin heeft een varken, *“dat eten wij zelf op, maar kunnen wij een stuk ruilen voor winteraardappelen, dan doen wij dat.”* Een man verdient 8 à 9 gulden. Elke zaterdag kan men zijn loon komen halen bij de jonge heer Lans, in het kantoor onder zijn woning. Is men ziek, dan krijgt men geen loon, maar kan men eten komen halen. Jannigje is *“in een ziekenbus”*, verzekerd voor dokter en apotheker. Op de vraag: *“Is de heer Lans een goed mens?”* antwoordt zij: *“Ik kan hem tenminste niet verachten.”*

De 25-jarige Willempje Terlouw antwoordt op de vraag wat haar werk is: *“ruwkruien, steenkruien, steen oprapen en dergelijke grapjes meer.”* Net als Jannigje verdient zij 8 cent per 1000 stenen, en kruit zij er 8000 per dag. Op een wagen liggen 80 stenen. Op de vraag hoe lang zij werkt kan ze geen antwoord geven: *“Wanneer wij 8000 stenen gekruid hebben, scheiden wij er mee uit. Maar dan gaan wij nog wel eens stenen opzetten”*. Daarvoor krijgt zij apart betaald, maar hoeveel zij per week verdient kan zij ook niet zeggen. Haar zuster en broer werken ook op de fabriek, en verdienen evenveel. Evenals Jannigje bevestigt Willempje dat er veel werklozen in Capelle zijn, iets wat Lans ontkende. Dan vraagt de voorzitter: *“Dus dan zijt gij misschien blij, dat gij werk hebt?”* Willempje: *“Ik zou liever dienen, maar wij moeten er wel onder door, want vader is te oud om te werken.”* Vader heeft van zijn jeugd af op de fabriek gewerkt, en doet nog wel enig betaald werk. Waarom Willempje verhoord wordt begrijpt zij niet: *“Zij hebben mij hier naar toe gestuurd, doch ik weet nergens*

van. *Wij waren zeer verbaasd, toen wij de oproepingen kregen.*” Ze kan niet schrijven, dus tekent met een handmerk.

Tenslotte Neeltje van der Graaf-Heuvelman, de 40-jarige echtgenote van Arie van der Graaf.

Zij werkt al 22 jaar op de steenfabriek, van vóór haar trouwen, en heeft 10 kinderen, waarvan nog een van 6 maanden. Haar man en 3 van de kinderen werken ook. Haar werk is *“kruien en de stenen in de ovens gooien”*. Ze verdient 5 ? cent per uur met het kruien en werkt 11 uur per dag. Vroeger was het slechter: ze verdiende hetzelfde, maar moest langer werken; er waren toen nog vormtafels, nu machines. Haar man verdient 10 ct. per uur, een zoon 8 ct. en een dochter 3 ct. De grotere kinderen passen op de kleinere. Haar woninkje (1 kamer en een zolder, geen tuintje) is goedkoop: f 2,60 per jaar. Voor ca. 19 gulden per jaar heeft zij een stukje grond gehuurd van 60 roeden (ca. 850 m²). Brandstof heeft ze dit jaar niet hoeven kopen, want ze krijgt *“de natte turf, die van de tjalk valt”*. Ook Neeltje vertelt dat zij en haar man gezamenlijk worden aangenomen: *“Ja, als ik niet medewerkte, zou mijn man misschien niet aangenomen worden. Prettig vind ik het niet om mijn huishouden te verlaten en voordelig is het ook niet, maar wat moet een mens doen?”* Dat kinderen onder de 12 niet meer mogen werken vindt zij voor de kinderen wel goed (*“zij leren meer”*), maar *“de ouders worden er niet beter van.(...) Ik heb zo een schep kinderen, waarvan er maar 3 werken.”* Als ze zwanger was heeft ze tot het laatst gewerkt, soms tot 2 uur voor de bevaling. Daarna ging zij vroeger na 2 weken weer stenen rapen, maar nu blijft ze 4 weken weg.

Op de vraag *“Zijt gij ’s avonds niet moe?”* barst Neeltje los: *“Ja, als men 300*

De grote zelling langs de Ketenschedijk, hier al in gebruik als balkengat.

Onder ziet u de rietmattenfabriek van Lans, gelegen op de bonk, een verhoogd gedeelte in het landschap.

wagens ledig heeft gemaakt, is men moe; om 4 uur ga ik eten en moet dan voor 12 mensen boterhammen snijden en een kind zogen, dat is niet alles. Het is geen leven voor een getrouwde vrouw.” Blijft ze dan alleen maar omdat haar man op het werk is? “Ja, men moet een kruier leveren. Als mijn meisjes sterk genoeg zijn, dan kunnen die naar het werk.”

Ook Neeltje vertelt, dat zij bij ziekte niets verdient, maar wel wat eten kan halen bij de heer Lans. Zij kan evenmin als Willempje schrijven.

Enkele persoonsgegevens iii

Gijsbertus Willem Lans (Capelle 1832-Capelle 1904) is de oudste zoon van Willem Otto Arie Lans (Capelle 1812-Capelle 1873) en Adriana Maria Jongebreur (Krimpen a/d IJssel 1808-Capelle 1864). Vier eerdere generaties Lans waren al eigenaars van de steenfabriek. G.W. Lans trouwde in 1856 met Maria Helena Mijnlief (Krimpen a/d IJssel 1832-Capelle 1890). Zij kregen 8 kinderen, van wie er 2 jong stierven. Na de sluiting van de steenplaats in 1909 werd het huis van de familie Lans aangekocht door de gemeente Capelle om als raadhuis te dienen. Thans is er het restaurant B&W in gevestigd.

Jannigje Donk (Noordeloos 1871-Capelle 1919) is een dochter van Gerrit Donk en Jannigje Zwijnenburg. Het gezin kwam pas in 1886 in Capelle wonen. Jannigje was de oudste van 12 kinderen, van wie er 4 jong overleden. Kort na de enquête trouwde Jannigje met Huibert Otterspeer (geb. Capelle 1869). Hij was sjouwerman in de scheepsbouw. Al hun 5 kinderen werden in Capelle geboren.

Willempje Terlouw (geb. Capelle 1866) was het 3^e kind van Cornelis Terlouw (geb. Krimpen a/d IJssel) en Pietertje Visser (geb. Nieuwerkerk a/d IJssel). Al hun 8 kinderen werden in Capelle geboren; 2 stierven er jong. Willempje trouwde kort na de enquête met Klaas Noorlander (geb. Capelle 1865), klinker in de scheepsbouw. Hun 7 kinderen werden, behalve hun 2^e kind, in Capelle geboren. Neeltje Heuvelman (Ouderkerk a/d IJssel 1852-Capelle 1938) was de oudste van de 6 kinderen van schipper Arie Heuvelman en Annigje de Jong. In 1865 verhuisde dit gezin naar Capelle, waar in 1858 ook het gezin van haar latere echtgenoot Arie van der Graaf (Krimpen a/d IJssel 1850-Capelle 1935) kwam wonen. Hij was ook een oudste kind, van de 10 kinderen van Pleun van der Graaf en Elizabeth Snoeij, waarvan er 4 jong overleden. Neeltje en Arie trouwden in 1853; bij die gelegenheid erkenden zij hun 8 maanden eerder geboren zoon Pleun. Er volgden nog 9 kinderen, allen geboren in Capelle. Arie kon, in tegenstelling tot zijn vrouw, wel schrijven. Hij was, na arbeider, later overman (mogelijk is hier ovenman bedoeld) in de steenfabriek. Hun kinderen waren, net als hun ouders, kennelijk fysiek sterk, want geen van hen stierf jonger dan 20 jaar. Dochter Sientje, toen nog “steenkruister”, trouwde in 1904 met arbeider Eeuwout Koolmees. Haar 7 jaar jongere zus Annigje, al jong “strikster bij de rietmattenfabriek”, trouwde in 1909 met de Capelse sloopstimmerman Jan Kalkman.

Suus Boef-van der Meulen

- i *Het origineel is beschikbaar in de bibliotheek van het Haags Gemeentearchief, nr. I m 4.*
- ii *Met de 2e fabriek wordt de rietmattenfabriek bedoeld.*
- iii *Afkomstig uit Bevolkingsregister Capelle aan den IJssel (bij Gemeentearchief Rotterdam) en www.stamboom-lans.nl van Sjon Lans.*

EEN TOLHEK AAN DE KERKLAAN

Geldwerving door middel van tolheffing kent in de Nederlandse gewesten een lange geschiedenis. De Romeinen hielden zich er al mee bezig op hun uitgebreide wegennet. De Dirken, Florissen en Willems, graven uit het Hollandse gravenhuis, waren in de vroege Middeleeuwen ook al geduchte tolgaarders. Daar het Romeinse wegennet in 'hun tijd' inmiddels verdwenen was en het vervoer te water de voornaamste transportmogelijkheden bood, richtten zij hun aandacht op de rivieren in de delta en in de enorme veengebieden. Vooral de tol van Dordrecht, gesticht door graaf Dirk de Derde, is uit de geschiedenisboekjes bekend.

Ook op de Hollandsche IJssel, tussen Moordrecht en Gouderak, hebben de Graven ooit een tol gesticht. Naast geldinning deden deze 'stroomtollen' ook dienst als markering van de grafelijke grens, die zij stelselmatig oostwaarts trachtten te verleggen. Gedurende het tijdperk van de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden bleef het vervoer te land beperkt.

Bij het aantreden van de Bataafse Republiek in 1795 bedroeg de totale lengte der geplaveide wegen in het gehele gebied slechts 150 km. De bestuurders van deze republiek, maar ook de later aangestelde koning Lodewijk Napoleon, broer van de Franse keizer Napoleon, zetten echter vaart achter de uitbreiding van het wegennet. Voor de financiering werd mede gebruik gemaakt van tollens. Deze werden echter weer afgebouwd tijdens het directe bestuur van keizer Napoleon over Holland tussen 1810 en 1813.

Een gedeelte van de kaart uit 1653 van Rotterdam en omstreken, gemaakt voor Het Hooge Heemraedtschap van Schieland, zoals deze hangt in het historisch museum.

In het kader hiervan diende het gemeentebestuur van Cappelle op d'IJssel in 1811 aan de onderprefect van het arrondissement Rotterdam, departement van de monden van de Maas, een opgave te verstrekken over de tolleren in deze gemeente.

De opgave luidde, dat zich hier twee tolhekken bevonden, waarvan één op de 's Gravenweg. Deze oude doch belangrijke tol werd verpacht door de steden Gouda en Rotterdam. De bescheiden hiervan berustten bij laatst genoemde stad. Een tweede tolhek, minder bekend, was geplaatst op de Kerkklaan. De oppervlakte van de tol bedroeg 400 Rijnlandse roeden (5600 m²). De Kerkklaan vormde tot aan de jaren 70 van de vorige eeuw de verbinding tussen Schielands Hoge Zeedijk en de 's Gravenweg. Bij een wegrestauratie, direct na het einde van de Tweede Wereldoorlog, bleek dat de oorspronkelijke weg had bestaan uit een bestraat middengedeelte van ruim een meter breed (het paardenpad) met aan beide zijden een grintstrook.

De gevraagde betalingen bedroegen voor

Iedere wagen of vrachtwagen	2 stuivers.
De Antwerpse Postwagen	3 stuivers
Een enkel paard, onbespannen	1 stuiver
Een hoornbeest	1/2 stuiver
Een schaap, varken of kalf	4 penningen

Vrijgesteld waren alle ingelanden en inwoners van de gemeente, alsmede de rijtuigen welke assisteren bij het vervoer van lijken naar de kerk.

De zuivere opbrengst bedroeg 60 gulden 's jaars en werd geheven ten gunste van de Gereformeerde (later de Ned. Hervormde) kerk alhier. Dit als schadeloosstelling voor het gebruik van een stuk grond, bestemd voor de aanleg van de Kerkklaan in het verleden. Het gemeentebestuur verzocht echter de tolsituatie niet te wijzigen, daar opheffing der tol aan de Kerkklaan tot hogere lasten voor de gemeente zou kunnen leiden.

Na het vertrek der Fransen werd de wegebouw door de nieuwe koning Willem I weer opgevoerd. Daar de financiële toestand in ons land tijdens het Franse bewind verslechterd was, moest weer naar het middel van tolheffing worden gegrepen. In de eerste helft van de 19^e eeuw was het land dan ook bezaaid met tolleren, gelegen aan rijks-, provinciale- en gemeentelijke wegen. Door de aanleg van het spoorwegnet namen de inkomsten van de tolleren af. In 1899 werd besloten de tolleren langs de rijks- en provinciale wegen te sluiten. Tot ver in de 20^e eeuw waren er echter nog tolhekken op secundaire wegen in functie.

Henk van der Marel

HELP MEE OM DE GESCHIEDENIS VAN CAPELLE OOK VIA INTERNET TOEGANKELIJK TE MAKEN

Wie wil er thuis achter de PC een paar uur per week aan besteden?

In het Gemeentearchief Rotterdam (G.A.R.) worden de archieven van Capelle bewaard, net als die van een aantal andere randgemeenten. Daarin is van alles te vinden, zo ongeveer vanaf 1650. Iedereen kan er terecht voor gegevens over dopen, trouwen en begraven (tot ca. 1800) en burgerlijke stand en bevolkingsregister daarna. Helaas is er op internet nog maar heel weinig beschikbaar: alleen de 19e eeuwse huwelijken zijn via www.gelias.nl op te sporen.

Als bron van kennis over het dagelijks leven van onze voorouders is er een rijke, maar nog te weinig bekende bron: het archief van de notarissen. Het bevat een grote verscheidenheid aan akten: testamenten, verkoop en verhuur van huizen, grond en schepen, boedelinventarissen, machtigingen, leerovereenkomsten, afspraken over handelsreizen, enz. Het meest interessante kijkje in het dagelijks leven bieden de attestaties of verklaringen: bij geschillen en ruzies hadden mensen er belang bij dat hun visie op de zaak schriftelijk werd vastgelegd, o.a. vanwege mogelijke financiële of gerechtelijke consequenties. Daarbij kan het gaan om vechtpartijen, roddel, buitenechtelijke relaties, belastingkwesies, ruzies over een tussenmuur, oplichterijen, enz. Scheldpartijen worden soms in de letterlijke bewoordingen van toen opgetekend. Je herkent rijdende-rechter-achtige zaken en beledigingen, waar we ons vandaag de dag ook nog steeds druk over maken, maar ook prettig geregelde nalatenschappen en interessante afspraken over de opleiding van jongens tot vakman.

Een voorbeeld van een notariële akte in het gemeentearchief.

Notariële Akten	
Resultaat (uittreksel)	
Akteoort	testament
Datum	02/06/1612
Archief	ONA Oud Notarieel Archief Rotterdam
Inventarissenummer	17
Aktenummer/Biz.	80/266
Notaris	Jacob Symonaz
Bij bestellen	gewenste vorm: <input type="text" value="papier"/>
Inhoud	Marijgen Pietersdr, weduwe van Willem Adriaensz, wonend in Capelle op 't Ussel, benoemt tot haar erfgaamen haar zoon Adriaen Willemsz, Annijgen Willems en Grietgen Willems, haar dochters, en de kinderen van haar dochter Aeriaentgen Willems. Haar zoon Adriaen Willemsz vermaakt zij haar heft van de woning en landen, groot 27 morgen en 3 hont, gelegen in den ambachte van Capelle op 't Ussel.
Vorige Volgende Opnieuw zoeken Terug naar resultaat scherm	
Printen Bestellen kopie akte	

Voorbeelden

Vele vrijwilligers, die een cursus oud-schrift-lezen hebben gevolgd, werken al jarenlang aan de Rotterdamse notarisakten. Ze maken korte uittreksels die op internet komen. Voor voorbeelden zie www.gemeentearchief.rotterdam.nl, klik op 'archieven en collecties' en vervolgens op 'notariële akten'. Bekijk ook het zojuist verschenen boek van Michel Ball: 'Rotterdam 1600-1630' (uitg. ARCO, Rotterdam), waarin de bevolking van het oude centrum van Rotterdam tot leven komt aan de hand van de door de vrijwilligers samengevatte notariële gegevens. Die vrijwilligers kunnen overigens nog jarenlang vooruit met de akten van de Rotterdamse notarissen.

Capelse notarisakten

Er waren ook Capelse notarissen. Van 10 van hen liggen er ca. 10.000 akten uit de periode 1657 – 1925 in het G.A.R. in Rotterdam te wachten op bewerking voor internet. Het zou mooi zijn als daarvoor in Capelle vrijwilligers zouden kunnen worden gevonden. Dat kan op drie manieren.

Van een groot aantal akten zijn kerngegevens (namen, beroepen, woonplaats) jaren geleden al op fiches gezet. Door deze fiches in te tikken op de PC in een excelbestand kunnen ze, na een eenvoudige bewerking, op internet gezet worden. Het intikken kan thuis gebeuren. Het Gemeentearchief zorgt voor instructie en levert de fiche-teksten op een scan of copie. Kennis van oud schrift is hiervoor niet nodig.

De gegevens van ingevoerde fiches moeten worden gebundeld en per notariële akte worden voorzien van een aktesoort (testament, boedelinventaris, verklaring, enz.). Hiervoor moeten de notariële akten gelezen worden. Ook dit kan thuis gebeuren. Het gemeentearchief zorgt voor instructie en teksten/bestanden op scan of copie.

Van de overige akten kan direct een uittreksel gemaakt worden, hetzij thuis vanaf een copie, hetzij op het Gemeentearchief zelf. Door de uittreksels in te tikken op de PC (met ADSL of breedband) kunnen ze regelrecht op internet gezet worden. Het G.A.R. zorgt voor instructie, geeft een toegangscode en wachtwoord en teksten op scan of copie.

Voor 2. en 3. is het kunnen lezen van het oude schrift, zeker voor de oudste akten, wel gewenst. Daartoe organiseert het Gemeentearchief cursussen. De eerstvolgende cursus start in het najaar, maar bij voldoende belangstelling is een tussentijdse cursus ook wel eens mogelijk.

Voor alle vrijwilligers geldt: het Gemeentearchief zorgt voor instructie en een inhoudelijke helpdesk. Reiskosten voor noodzakelijk bezoek aan het Gemeentearchief (achter het Hofpleinstation) worden vergoed. Elk jaar is er een vrijwilligersmiddag, en vrijwilligers worden voor diverse activiteiten uitgenodigd. Ook is er jaarlijks een cadeautje. Ondergetekende werkt zelf al 12 jaar met veel plezier als vrijwilliger en schakelt binnenkort over van Rotterdamse op Capelse notarissen. Zij is graag tot nadere inlichtingen bereid, en mensen die mee willen doen kunnen zich bij haar aanmelden.

Op de Algemene Ledenvergadering van 26 maart zal zij aanwezig zijn, maar U kunt haar ook bellen.

*Suus Boef-van der Meulen,
tel. 010-4503746, e-mail: boef@casema.nl.*

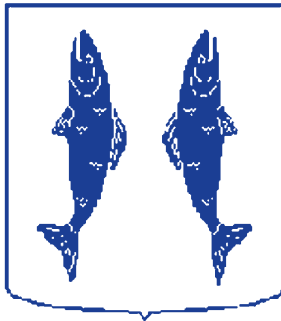
50 JAAR ALGERABRUG EN ALGERAKERING

Woensdag 22 oktober 2008 is het 50 jaar geleden dat de Algerabrug en de Stormvloedkering in de Hollandsche IJssel officieel in gebruik zijn genomen. In verband met dit bijzondere jubileum zullen in de zomer en het najaar van 2008 diverse activiteiten worden georganiseerd, waarbij waar mogelijk de gemeenten Capelle aan den IJssel en Krimpen aan den IJssel, Rijkswaterstaat, het Streekmuseum Crimpenerhof, de Historische Kring Krimpen aan den IJssel (HKK) en de Historische Vereniging Capelle aan den IJssel (HVC) samenwerken. Zo wordt er komende zomer op en rond het complex onder andere een Publieksdag georganiseerd en door de HVC op een nader te bepalen plek een expositie over de brug en kering ingericht.

Een werkgroep van de HVC, bestaande uit Bram van Bochove, Hans Bolkestein, Cees Hartmans en Paul Weyling, is enige tijd geleden al gestart met de voorbereidingen van genoemde expositie. Deze expositie zal niet alleen gaan over de bouw van de Algerabrug en -kering maar ook over de watersnood van 1953. Voorts komt het op Deltahoogte brengen van Schielands Hoge Zeedijk aan de orde, inclusief de daarvoor noodzakelijke sloop van het buurtschap Keten, de bebouwing van de Nijverheidstraat tussen de brug en Kralingseveer. Ook aan de voormalige veren van Van der Ruit en De Vries wordt aandacht besteed. Veel materiaal is inmiddels verzameld of toegezegd. De werkgroep kan echter nog meer gebruiken en vraagt daarom de lezers die in het bezit zijn van foto's, films, geluidsopnames en andere relevante zaken m.b.t. het onderwerp, deze aan de HVC ter beschikking te stellen. Ook verhalen en ander informatie zijn van harte welkom. Alles zal met de grootste zorg worden behandeld of gekopieerd. Reacties graag aan de werkgroepleden Hans Bolkestein (010 - 450 38 39) of Cees Hartmans (010 - 450 74 40).

Namens de werkgroep, Paul Weyling

HISTORISCHE VERENIGING CAPELLE AAN DEN IJSSEL
Secretariaat: Postbus 136, 2900 AC Capelle aan den IJssel
Redactieadres: Nieuwe Laan 107, 2902 BW Capelle aan den IJssel
Telefoon: 010 - 450 60 08 Mobiel : 06 - 22867365
E-mail: bram@vanbochove.com